

ŠTRAŠIDLÁŘ

MEZI NÁMI ČARODĚJNICEMI

HYNEK KLIMEK

ILUSTRACE
ZDEŇKA ŠTUDLAROVÁ

GRADA PUBLISHING

Hynek Klimek

STRAŠIDLÁŘ

Mezi námi čarodějnicemi

Ilustrace Zdeňka Študlarová

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel. +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 4962. publikaci

Odpovědná redaktorka Magdaléna Jimelová
Jazyková úprava Petra Honsová
Návrh obálky Zdeňka Študlarová
Grafická úprava a sazba Jan Šístek
Počet stran 64
První vydání, Praha 2012
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2012

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

ISBN 978-80-247-4214-4

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-8307-9 (ve formátu PDF)
ISBN 978-80-247-8308-6 (ve formátu EPUB)
ISBN 978-80-247-8309-3 (ve formátu MOBI)

OBSAH

Průvodce se představuje	5
O sletech čarodějnic	7
A ještě další čarodějnické sněmy	12
O čarodějnici Běle a čarovné růži	15
O neprávem nařčené kořenářce	19
Čáry máry veselé i smutné	23
O kouzelníku Žitovi	29
O zaprodané duši	36
O čase, který se vrátil	39
O čarodějných knihách	44
Další a další čarodějové a kouzelníci	51
O bludném balvanu	56
Zlopověstné kameny a bludné kořeny	60

PRŮVODCE SE PŘEDSTAVUJE

Jmenuji se Bartoloměj a jsem kronikář. Již bezmála půl století zaznamenávám všechny pozoruhodné události, které se u nás staly. Některé jsou radostné, jiné smutné. Snažím se, aby mi neuniklo nic významného. Vždyť kronika je paměť doby, která – jak doufám – bude zajímat budoucí generace. Lze se z ní poučit, navázat na osvědčené a neopakovat chyby.

Teď stojím před nelehkým úkolem. Vyprávět vám o čarodějnicích, čarodějích, černokněžnicích, bludných kamenech a kořenech. Přiznám se, že jsem váhal a rozmýšlel se, než jsem na nabídku kývl. Ono totiž není radno si s nimi zahrávat. Ale nejsem strašpytel a hlavně zápisy do kronik dělám poctivě. Nic nezkresluji, nic neověřeného nepřidávám. Když tak přistoupím i k vyprávění, co nechtěného by se mi mohlo stát?

Známé přísloví říká, že s poctivostí se nejdál dojde. Snad se mi s ní tedy podaří projít bez úhony i úskalím povídání o magickém a často temném tajemnu.

Slýchal jsem a četl o něm mnohé. A sám jsem několik čarodějnic poznal. Víc ale takových, které se za ně jen vydávaly, aby se zdály být zajímavější. Většinou na to doplatily. Jak je známo z příběhů, ve kterých čarovné praktiky sehrály důležitou úlohu, nedopadla dobře ani většina těch, kteří u čarodějů a čarodějnic hledali radu a pomoc. Po krátkém prospěchu zpravidla zažili tvrdý pád. A nejednou se ze světa nadobro ztratili.

Vždyť už to slovo černokněžník zní zlověstně. Tak co dobrého byste od něj mohli očekávat? Já jsem nenarazil na jedinou pověst nebo vyprávění, ve kterých by černokněžníci patřili ke kladným hrdinům.

Je také známo, že ve středověku bývali lidé – a především ženy – nařčeni z čarodějnictví a za to pak upalováni na hranici. O tom je napsáno mnohé a já do té temné kapitoly lidské historie nechci zabíhat.

Raději vám budu vyprávět o tom, co se mezi lidmi o čarování a kouzlech říkávalo a co se dodnes říká podle dávných i novějších historek a pověstí, které se nám dochovaly. Můžete jim věřit nebo nevěřit. A snad pobavím i ty, kteří jim úplně nevěří.

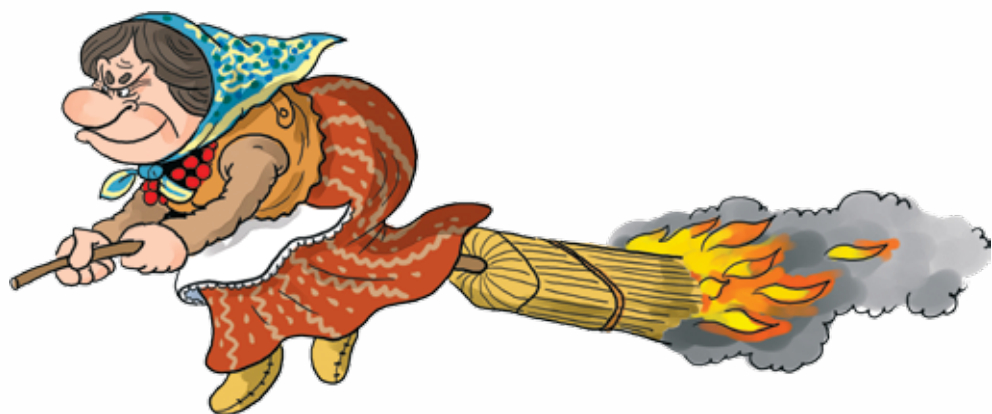

O SLETECH ČARODĚJNIC

Poslední dubnovou noc před prvním májovým dnem, kdy býval v kalendářích uváděn svátek Filipa a Jakuba, později přesunutý na 3. května, se podle pověstí slétávaly čarodějnice na své čarodějné sněmy, takzvané sabaty.

Právě v onu filipojakubskou noc mívaly prý větší moc než v jiný čas. Jejich sabaty byly plné bezuzdných rejů, divoké zábavy, tanců i hrátek s ďábly, kteří je sem přicházeli navštívit. Konaly se na vysokých kopcích nebo křižovatkách cest. O takových místech se vypráví po celé naší zemi.

Po sabatech, proti kterým jsou divoké diskotéky a mejdany jen dětské hrátky, se čarodějnice rozcházely nebo rozlétaly na košťatech, v nejednom případě ohnivých. Škodily pak lidem a dobytku. Zejména čarodějnice ze severní Moravy byly podle lidových vyprávění vynalézavé. Nelétaly jen na košťatech, ale také na hrábích, pohrabáčích a některé to dokázaly i na přeslicích z kolovrátků. Patrně ty bohatší měly létající černé kozly. Jsou zaznamenány i případy, kdy čerti nosili čarodějnice na sabat na zádech.

Nyní se ohně zvané čarodějné zapalují v předvečer Prvního máje na mnoha místech. Nevznikly ale čarodějnicím na počest, naopak patřily k lidovým obyčejům, které se konaly na ochranu proti nim. Vysoké vatry v minulosti hořely hlavně na vrcholcích kopců, o kterých se říkalo, že se na nich čarodějnice slétávají. Veliký oheň je měl zahnat a nedovolit jim přistát.

O sletu čarodějnic se vypráví například v Podolí na Olomoucku. Sabaty se tam podle pověsti konaly u studánky na Veselské louce. Ve společnosti čarodějnic nemohl chybět ďábel a bývala tam i strašidelná světélka. Ne ta blikotající světélka z blat a jiných na vodu bohatých krajín, která do bažin lákají nerozvážné lidi, co se vydají za jejich svitem. Světélka z Olomoucka - podobně jako ta ze Šumavy - jsou nebezpečná i jinak. Mají totiž ostré drápy, a pokud se na někoho sesypou, běda mu.

Tak jednou navečer před prvním májovým dnem zamířil na Veselskou louku starý chalupník. Nic zlého netuše šel vysypat popel. Nohy už mu nesloužily, jak by měly, bolívaly ho a tak chodil, jen když musel. Protože s popelem nešel už drahný čas, měl ho plné necky. A to se ukázalo jako šťastná náhoda.

Jak přišel na louku, spatřil křepčící čarodějnice. Lekl se a chtěl se dát na ústup dřív, než ho zmerčí a budou mu chtít ublížit. Zahlédla ho ale světélka a hned se k němu rozletěla. Chalupník kvapně vyklopil z necek popel, lehl si na zem do trávy a necky na sebe překlopil. Světélka je nedokázala nadzdvihnout, natož odklopit, ale začala je drápat tak, až z nich létaly třísky. A bez umdlení s tím nepřestala až do rána.

Chalupník se celý čas modlil, aby mu nebesa dopřála vyváznout. Buď ho vyslyšela, anebo měl tolik štěstí. Nebo zafungovalo oboje dohromady. Světélka se k němu neproškrábala, ale bylo to jen o chlup. Když ráno čarodějnice i světélka zmizely, zbývala ze dna i z boků necek už jen tenoučka šlupička.

Jak se vypráví na Tábořsku, slétají se čarodějnice na sabat do zříceniny hradu Choustník. Stojí na vysokém, už dlouhá staletí zalesněném kopci, viditelném ze širokého okolí. Čarodějnice tak mohou mít jistotu, že cestou nezabloudí. Až do rozbřesku nového dne tam pořádají nevázaný rej na nádvoří u hradní studny. Z té vystupují oblaka páry, která k jejich křepčení s ďábly tvoří působivý doplněk. Starají se o něj šotci. Hluboko ve studni zahřívají vodu, aby se vypařovala. A nedělají to jen pro zábavu čarodějnic o filipojakubské noci. Činí se tak i v jiných dnech, aby potrápili lidi. Snaží se o to, aby páry bylo tolik, že se začne srážet v dešťové

mraky. Pak je těší, když z mraků prší a lidé a úroda na polích moknou.

Když se občas choustnické čarodějnice spojily s kolegyněmi z nedalekých Malšic, kde jich také několik žilo, nastalo teprve dopuštění. Když dozrávalo obilí, tančily v polích, až ho velkou část nebo dokonce celé ušlapaly. Po ránu slízávaly z rostlin rosu, což vždycky přivodilo špatné počasí. A nad ránem, když se muzikanti vraceli domů z tancovaček, tančily před nimi ty nejkrásnější úplně nahé. Pletly jim hlavy a kazily morálku, takže se jim pak vlastní manželky přestávaly líbit.

A JEŠTĚ DALŠÍ ČARODĚJNICKÉ SNĚMY

Do kuropění prý o filipojakubské noci křepčívají čarodějnice s ďábly i na dalším výrazném vrchu v jižních Čechách, na Todeňské hoře na Českobudějovicku. Na Šumavě pak na Boubíně a pak také na kopci Hrbeček u Zdíkova na Vimpersku.

Jak se vypráví, stávaly na něm kdysi domky, ve kterých čarodějnice bydlely. Dávno už po domcích není ani památky, ale zdejší čarodějnice jsou patrně lokální patriotky. Na svou někdejší domovinu nezapomínají a slétají se sem v přízračné podobě i dlouho poté, co tu žily.

Ve středních Čechách se povídá, že o filipojakubské noci lze čarodějnice zahlédnout u Sudoměře na Mladoboleslavsku. Údajně se to čarodějnicemi a pekelníky hemží také v romantické zřícenině hradu Frýdštejn na

Jablonecku na severu Čech. Ve východních Čechách je jejich sletišťem místo příznačně nazvané Peklo. To leží na Náchodsku na soutoku Metuje s Olešenkou.

Na severní Moravě si čarodějnice za místo srazů vybraly Petrovy kameny na vrcholu Vysoké hole, hned v sousedství Pradědu, nejvyšší hory Jeseníků. Pokud byste chtěli hloubat nad tím, proč čarodějnice neodradí, že Petrovy kameny mají jméno po jednom z apoštolů, nabízí se vysvětlení. Při četbě

starých časopisů jsem narazil na toto

povídání: tři mohutné skály na

hřbetu hory byly po svatém

Petrovi nazvány proto, že

pastýři vidávali, jak k nim

vystupuje mohutná

postava s dlouhým

vlajícím vousem.

S takovým, s jakým byl

zobrazován i svatý Petr.

Toho si prý tehdy zaměnili

s mocným vládcem Jeseníků

Pradědem. V plynutí času na něj jaksi pozapomněli, stejně jako upadlo v zapomnění, že ony skály bývaly za pohanských časů obětními kameny. Právě kvůli tomu k nim kdysi bájný Praděd chodíval. Za pozdějších dob už tam nikdo obětiny nepřinášel.

Podle jiné pověsti dostala trojice skal jméno po mladém kováři Petrovi. Ten se zamiloval do sličné dcery správce sovineckého panství. I jí se švarný mladík zalíbil a chtěla si ho vzít za manžela. Ale jejímu otci se nezdálo, že se chce provdat za kováře. Snil o mnohem bohatším ženichovi, nejlépe urozeném šlechtici. Marně dceru přemlouval, aby se s kovářem nescházela, a marné byly i jeho výhrůžky. Činil pak milencům všemožné překážky, až se rozhodli, že spolu uprchnou někam,

kde budou moci v klidu žít. Jenže otec nechal dceru špehovat, a tak byl záměr mladé dvojice vyzrazen.

Na útěku je pronásledoval se služebnictvem, které si vzal ku pomoci. Byl chladný den a nebe bylo zatažené těžkými mraky. Kovář s dívkou si všimli skupiny, která se za nimi vydala, a zamířili do hor, aby se pronásledovatelů zbavili. Dívčin otec se svými sluhy jejich stopu ovšem neztratil a dostal se za nimi až na vrchol Vysoké hole, kde se mladý pár ukryl ve skalách.

Právě v tu chvíli se strhla sněhová vánice, provázená prudkým vichrem. Aby nezapadli v závějích a zachránili si život, sestoupili pronásledovatelé z hory, jak jen nejrychleji mohli. Mladý pár sněhovou bouří přečkal v úkrytu a pak se šťastně dostal do bezpečí.

V Hrubém Jeseníku na Bruntálsku mají čarodějnice o sabatech ještě jedno sletišťe, a tím je Uhlířský vrch, dříve zvaný Köhlerberg. A aby se při tancovačce nemusely přetlačovat, vybraly si ke svému křepčení rovněž bájný Radhošť v Beskydech. Pokud byste je tam chtěli o sabatu vyhledat, najdete je prý na Skalíkově louce.

O sabatech se vyprávějí pověsti i v dalších místech. Kdybych je měl ale všechna vyjmenovat, bylo by to, jako bych vám četl telefonní seznam, a nudit vás rozhodně nechci. Přejděme raději k něčemu jinému.

O ČARODĚJNICI BĚLE A ČAROVNÉ RŮŽI

K zámku na Doubravské hoře na Teplicku, jenž byl postaven na zřícenině gotického hradu, přišel jednou malý bosý pasáček. Se zatajeným dechem obhlížel zámek. Tak velikou a krásnou stavbu ještě nikdy neviděl. A pak ho upoutala rudá růže, co rostla přímo u zdi. Neodolal, růži utrhl a zasunul si ji za krempu pomačkaného kloboučku.

V tu chvíli, kde se vzal, tu se vzal, stál před ním kočár se čtyřspřežím vraníků. Na kozlíku seděl kočí v livreji a z okénka se vykláněla krásná paní ve skvostných šatech zdobených krajkami. Chlapec se lekl, že bude potrestán za to, že růži utrhl. Báł se ale zbytečně. „Můžeš si přát, co chceš, já ti to splním. Jen zvol své přání dobře,“ řekla krásná paní zkoprnlému chlapci.

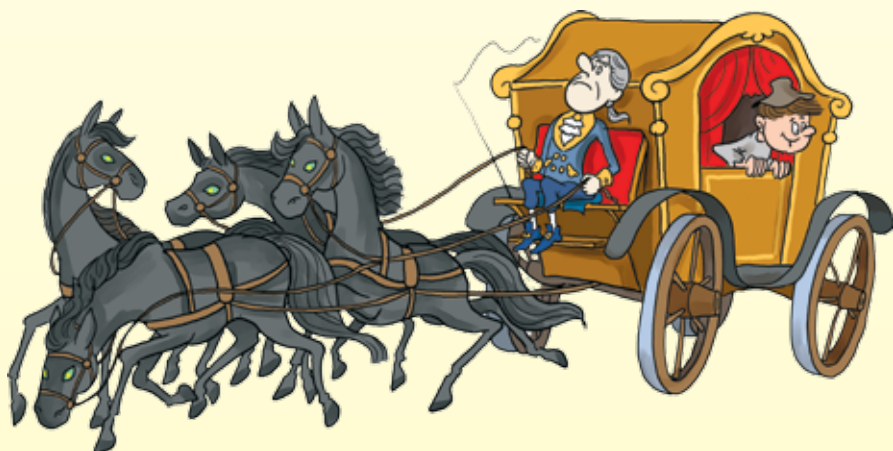

Údivem otevřel ústa. Chvíli na krásnou paní a kočár s koňmi jen rozpačitě kulil oči. Pak se podrbal na hlavě a povídá: „Jestli se na mě kvůli té růži nezlobíte a já si od vás vážně můžu něco přát, rád bych se s vámi svezl v kočáře. Aspoň kousek. Já ještě nikdy nebyl moc daleko od naší vsi. Jen na loukách za humny a v lese. Nikdy jsem se neodvážil dál, abych nezabloudil. Dneska mi to ale nedalo a došel jsem až k zámku.“

„Ach jo, škoda, že tu růži utrhl takový prostáček. Co se dá dělat? Prokletí je prokletí a osud dokáže být pořádně jízlivý,“ povzdychla si sama pro sebe paní v kočáře. „Víš, chlapče, růže,

kteřou jsi utrhl a dal si ji za klobouk, je kouzelná. Přivolala mne. Měl sis přát, aby se zrušilo prokletí starého hradu. Tím by se zrušilo i mé prokletí, moje duše by byla volná a mohla odletět k nebesům. A ty bys dostal štědrú odměnu. Ale ty o tom, co se vypráví o Doubravské hoře a čarovné růži, nic nevíš, že?“ řekla paní smutným hlasem pasáčkovi.

Jen zavrtěl hlavou a znovu na ní kulil oči. „To nic,“ hlesla smutně a pak chlapce smířlivě vyzvala: „Toužíš se svézt, tak si nastup!“ Pasáček nesměle vykročil a váhavým krokem se zvolna došoural ke kočáru. Krásná paní mu přidržela otevřená dvířka. Osmělil se a usedl naproti ní. Počáteční nejistota ho zakrátko opustila. Dychtivě pozoroval krajinu, kterou projížděli, a radostně výskal, kdykoliv uviděl něco, co ho zaujalo. A že toho bylo! A kočár pak už nejel ani po silnici. Koně se přestali dotýkat kopyty země a letěli i s kočárem povětrím.

Smutný výraz paní vlídněl tím, jak se těšila z pasáčkova nadšení. Pak mu s úsměvem řekla, že mu ukáže to, na co nikdy nezapomene. „Abys věděl, jmenuji se Běla a bývala jsem čarodějnici. Dobrou čarodějnici. Nekonala jsem zlé skutky, ale pomáhala lidem. To se ale nelíbilo jiné z nás. Byla zlá a bohužel

mocnější než já. Nakonec mne i hrad, který tu stával, zaklela. Hrad byl zničen a já zatím nedošla pokoje. Napravit to může jen ten, kdo utrhne čarovnou růži a bude si přát to, co jsem ti už pověděla. Prání ale může vyslovit jen jedno jediné a já mu při tom nesmím napovědět. Čarovná růže rozkvétá pouze jednou za sedm let a vždy má jen jeden jediný květ. Musím tedy na vysvobození čekat nejméně dalších sedm let. Ty jsi bohužel nevěděl, že mi můžeš pomoci. A tak se do budoucna snaž něčemu naučit. Čím víc toho budeš vědět, tím víc ti bude svět otevřený a lépe se ti bude žít,“ pověděla chlapci.

Pak se s kočárem zastavili v Krupce. Když uviděli, jak tam na malého trpaslíka doráží velký pes, pasáček ho hned zahnal. Trpaslík mu srdečně děkoval a obdaroval ho koláčem. „Nejenže

znamenitě chutná, ale kdykoliv z něj ukousneš, nikdy neubude,“ podotknul k svému daru.

Pak se s kočárem snesli na hrad Kyšperk. Přímo k hodovnému stolu, u kterého dva páni popíjeli víno. Nalili i pasáčkovi a jeho průvodkyni. Než si ale stačili připít, začali se hádat, kdo z nich má víc nápoje ve sklenici. Pasáčkovi bleskl hlavou nápad, a protože nemíval od nápadu daleko k činům, dolil oběma pánům sklenky až po okraj. Vděčně se na něj podívali a řekli mu, že je vysvobodil ze zakletí, protože jinak by

se museli hádat donekonečna. Obdarovali ho za to džbánem, ze kterého nalévali. „Ať z něj naleješ vína, kolik budeš chtít, nikdy neubude,“ poučili ho.

„Jsi hodný chlapec a máš dobré srdce. Užívej si darů a nezapomeň na má slova,“ řekla mu pak čarodějka Běla při rozloučení.

Pasáček si je vzal k srdci. Hrnul se do učení, moudřel, a když dorostl do mužného věku, stal se rychtářem.

O NEPRÁVEM NAŘČENÉ KOŘENÁŘCE

U Náchoda v chaloupce u lesa žila babka kořenářka. Vyznala se v bylinách i všelijakých kořincích a houbách. Věděla, co z nich je k čemu dobré, co pomůže od bolesti, co od smutku nebo závratí. A věděla také, co může uškodit. Dělala všelijaké čaje a lektvary. Něco z toho, co nasbírala, drtila na prášek. Dokázala pomoci mnoha nemocným a hodně lidí k ní přicházelo pro pomoc a radu.

Jiné bylinkářky, které se v rostlinách tak nevyznaly a zdaleka se jim tak nedařilo, ji ale pomlouvaly. Klevetily, že to s jejím uměním léčit není jen tak, že je dozajista čarodějnice a používá černou magii. Babka kořenářka z toho měla jen opletačky, vždycky se jí ale podařilo vyklouznout. Vždyť i vrchnost a její úředníci k ní chodili, aby jim pomohla od nemocí a bolesti.

Až jí jedna z nepřejících bylinkářek nařkla u samotného zemského soudce. A bylo zle. Náchodští páni od toho raději dali ruce pryč. Pro kořenářku si přišli biřicové a odvedli ji do vězení. Než za ní zapadly mříže, správce věznice jí pohrozil, že pokud se sama nepřizná k nečistým praktikám, bude podrobena

útrpnému právu, tedy mučení. Dodal, že do rána má čas na to, aby se rozmyslela, co řekne soudci.

Babka kořenářka se zalekla a měla strach. Kdo by také v její situaci neměl? Sklíčená usedla na vlhkou slámu na podlaze kobky. Uslzenýma očima pozorovala mihotavý proužek světla, který sem pronikal okénkem. Bylo docela vysoko u stropu, takže z něj nebylo vidět ven.

Najednou, jak se tak dívá, nevěří svým očím. Světlo se zhmotnilo a před ní stál štíhlý pán, celý v černém, a upíral na ni uhrančivý pohled. Promnula si oči, ale zrak ji nešálil. Černý pán tam stále byl a díval se na ni. „Vím, do jaké šlamastyky jsi se dostala. Jestli chceš, pomohu ti. Stačí jen podepsat tento papír,“ řekl a podával jí svitek pergamenu stočený do ruličky.

Váhavě po něm natáhla ruku. „Ale proč ho musím podepsat, abys mi pomohl? A vůbec, čím bych se podepsala?“ zeptala se podezíravě.

„K podpisu jsem přinesl tento brk a podepíšeš se vlastní krví. A to, co podepíšeš, je úpis,“ dostala chladnou odpověď.

„Úpis? Zřejmě peklu, že?! A tak to ne! Peklu svou duši nedám, ani kdyby mě natahovali na skřipec, až by mi popraskaly všechny kosti v těle, nebo mě opékali nad ohněm!“ odmítla statečně. „Jak chceš!“ řekl zlostně muž v černém, vytrhl jí svitek pergamenu z ruky a v tu ránu zmizel. Zůstal po něm jen sirný zápach.

Stará kořenářka jen vzdychla a opět smutně pohlédla na mihotavý obrazec světla na podlaze kobky. Když se do něj